

ဘီမိုကောင်းစွာကရားအတတ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဘၣ်
ထွဲ ပှၤလၢအကြိဆၢ ကဟုကယၢ်က့ၤဟီၣ်
ခိၣ်ဖိ အခွဲးအယၢ်တဖၣ်.

တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဘၣ်ထွဲ နီၢ်ကစၢ်တဂၤစုၣ်စုၣ်,
ပှၤအဖုအကရၢဒီး ပှၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်ကရၢကရိ ဟံၣ်ဖိၣ်
ထီၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီး တၢ်မၤမူဒါလၢ
တၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီး ကဟုကယၢ်က့ၤဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သၢၣ်တဖၣ်
လၢ အဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါ မၤနီၣ်ဟံၣ်အီၤလၢ
ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘ့ၣ်.

တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖးဒိၣ် အတၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ် 53/144
(A/RES/53/144), 9 December 1998

ကညီကိၣ် / Karen

Printed by FORUM-ASIA

Translated by HREIB

တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒိၣ် အတၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ် 53/144
(A/RES/53/144), 9 December 1998

တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဘၣ်ထွဲ နီၣ်ကစၢ်တကၤစ့ၣ်စ့ၣ်,
ပှၤအဖုအကရၤဒီး ပှၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်ကရၤကရိ ဟံၣ်ဖျိၣ်
ထီၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီး တၢ်မၤမူဒါလၢ
တၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီး ကဟုကယၢ်က့ၤဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျုတဖၣ်
လၢ အဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါ မၤနီၣ်ဟံၣ်အီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘ့ၣ်.

ဘီမုၢ်စၢ်ဖျိၣ်ကရၤအတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဘၣ်ထွဲ ပှၤလၢအကြ
တီဆၢ ကဟုကယၢ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိ အခွဲးအယၢ်တဖၣ်.

ကညီကိၣ် / Karen

ISBN:

Copyright © 2010

Cover/Layout:
skinner+kluke

Translated by:
**Human Rights Education Institute of Burma
(HREIB)**

PO Box 485
Chiang Mai 50000
Thailand

www.hreib.com

Printed by:
**Asian Forum for Human Rights and Development
(FORUM-ASIA)**

12th Floor, Room 12-01
Times Square Building
246 Sukhumvit Road
Khlong Toei, Khlong Toei
Bangkok, 10110
Thailand

www.forum-asia.org

This book was written for the benefit of human rights defenders and may be quoted from or copied so long as the source and authors are acknowledged.

The Asian Forum for Human Rights and Development (FORUM-ASIA) and Human Rights Education Institute of Burma (HREIB) wishes to acknowledge the generous support and contribution of the following individual in the publication of this translation: **Aung Myo Min**

တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် အတၢ်စံၣ်ညိၣ်တၢ် 53/144
(A/RES/53/144), 9 December 1998

တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ထွဲ နီၣ်ကစၢ်တၢ်ကၠုၤစ့ၣ်စ့ၣ်,
ပှၤအဖုအကရၢဒီး ပှၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်ကရၢကရီၤ ဟံၣ်ဖှိၣ်
ထီၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီး တၢ်မၤမူဒါလၢ
တၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီး ကဟုကယၢ်က့ၤဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျၢတဖၣ်
လၢ အဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါ မၤနီၣ်ဟံၣ်အီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘ့ၣ်.

တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ်အံၤ_

အၢၣ်လီၤအီၤလိၤဒီးဟံၣ်ဂၢ်ဟံၣ်ကျၢၤဝဲလၢ,

တၢ်တီၢ်နီၣ်တီၢ်ယါဘီၣ်မုၢ်ကရၢအလံာ်တၢ်အၢၣ်
လီၤအီၤလိၤအံၤတၢ်ပညိၣ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပှၤတဖၣ်လၢတၢ်မၤဂ့ၢ်
မၤဒိၣ်ထီၣ်ဒီးကဟုကယၢ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်
ထံးတၢ်သဘျၢအတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်တဖၣ်လၢပှၤကိးဂၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢထံးကီၢ်
ကိးဘ့ၣ်ဒီးအပူၤအံၤအဂီၢ်မုၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်ဝဲ,

– ဟီၣ်ခိၣ်ထံကီၣ်ကိးဘၣ်ဒဲးအတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ထွဲဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ် ယၣ်(၂)ဒီးဘိမုၢ်ထံကီၣ်ကဲးကဲးအတၢ်အာၣ်လီၤအိၣ်လီၤလိာ်သးဘၣ်ထွဲတၢ်တူၢ်လိာ်ဆူၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်တဖၣ် ၂၀၀၀/(XXI) အံၤမုၢ်တၢ်လၢအရ့ဒိၣ်ဝဲ,ဒီးမုၢ်စ့ၢ်ကိးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်အ ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢထံကီၣ်ဘိမုၢ်တဖၣ်ဂုၢ်ကျဲၤစၢၤထဲးဂံၢ်ထဲးဘါဝဲလၢတၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်က့ၤဘိမုၢ်ထံကီၣ်ကဲးကဲးအတၢ်တူၢ်လိာ်ပာ်ကဲးဒီးတၢ်တီၢ်နီၣ်ဖံးယၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်တဖၣ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ် ထံးတၢ်သဘျုးခွဲးယၣ်တဖၣ်.ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်အတၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢအဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အိၣ် နဘိမုၢ်စ့ၢ်ဖိၣ်ကရၢအတၢ်ဖံးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲအပတီၢ်အသိးမုၢ်ဂ့ၤ,နီၣ်လီၤအိၣ်လီၤဆိးတပူၤအပ တီၢ်အသိးမုၢ်ဂ့ၤတဖၣ်အံၤမုၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်ဝဲန့ၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖးဒိၣ်အံၤကတိၤဆူၢ်ထီၣ်က့ၤဝဲလၢ

– ထံကီၣ်ဘိမုၢ်ကဲးကဲးအတၢ်ကရၢကရိအပူၤကရၢဖိတဖၣ်အံၤကြားလၢကမၤလၢမၤပုၤထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အာၣ်လီၤသညးသပုၤ,နီၣ်တဂၢ်အသိးဂ့ၤ,လၢတၢ်မၤ ယုၢ်သကိးဒီးပုၤဂၤအသိးမုၢ်ဂ့ၤလၢတၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ် တဖၣ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျုးအခွဲးအယၣ်တဖၣ်—တအိၣ်ဒီးတၢ်မၤလီၤဆိကလုာ်မုၢ်ဂ့ၤ,လၢဖံးညၣ်အ လွဲၢ်မုၢ်ဂ့ၤ,လၢမုၢ်ခွါအတၢ်လီၤဆိမုၢ်ဂ့ၤကျိၣ်တၢ်ကတိၤတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါ,တၢ်ထံၣ်လၢထံၣ်ကီၣ်သဲးဂ့ၢ် ဝိမုၢ်တမုၢ်လၢအဂုၢ်အဂၤတဖၣ်အပူၤမုၢ်ဂ့ၤ,အတၢ်ဟဲလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်မုၢ်ဂ့ၤ,တၢ်မၤနီၣ်မၤပါလၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်မုၢ်တမုၢ်တၢ်အိၣ်သးလၢအဂၤတဖၣ်မုၢ်ဂ့ၤန့ၢ်လီၤ.ဒီးမၤဂၢၢ်မၤကျဲၤဝဲလၢတၢ်မၤန့ၢ်ထံကီၣ်ဘိမုၢ်ကဲးကဲးအတၢ်မၤယုၢ်သကိးတၢ်လၢတၢ်မၤလၢပုၤထီၣ်တၢ်အာၣ်လီၤအိၣ်လီၤအံၤ, နီၣ်လံာ်တၢ်အာၣ်လီၤဟဲဝဲအသိးအံၤမုၢ်တၢ်အကါဒိၣ်ဝဲအဂ့ၢ်လီၤ.

- အာဏာပိုင်သည် ညါတူလိင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ခန့်ခွဲဆန့်ကျင်ပြီး နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

- သူသည် ညါတူလိင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ခန့်ခွဲဆန့်ကျင်ပြီး နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

- စံတော်ပြုမှုများကို ခန့်ခွဲဆန့်ကျင်ပြီး နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၂. ထိုင်လိာ်သးယာ်ခိယာ်ခိဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ယးလိာ်သးကဒဲ
ကဒဲန့ၢ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကြးလၢတၢ်ကဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်
က့ၤဒီးဒုးကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်အိၤလၢကျဲလၢအတီအလိၤဒီးကြးဝဲ
ဘၣ်ဝဲအသိး. တအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်မဲာ်တၢ်ဘၣ် လၢတၢ်ဒုးကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်
တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒီးတၢ်သဘျူ တဖၣ်အံၤစ့ၢ်စ့ၢ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.

- ကတိၤဆူၣ်ထီၣ်ကဒီးက့ၤဝဲလၢ-မူဒါဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအခိၣ်
ထံးခိၣ်ဘိလၢတၢ်ဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီ ထီၣ်က့ၤဒီးကဟုကယာ်က့ၤဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်အံၤအိၣ်ဒုၣ်လၢ
ထံးကီၢ်ပဒိၣ်အစုပူၤ,

- သ့ၣ်ညါဟံပနီၣ်ဝဲနီၢ်တဂၤစ့ၢ်စ့ၢ်, ကရူၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကရၢာ်ရိ
တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒီးမူဒါတ ဖၣ်လၢတၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်
ညါန့ၢ်ပာ်ဒီးဟံလ့ၣ်ဟံကါဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်
ထံးတၢ်သဘျူအခွဲးအယာ်တဖၣ်

အဆၢဒိၣ်(၁)

ပုၤကိးဂၤဒဲး, ဒ်နီၢ်တဂၤစ့ၢ်စ့ၢ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပိာ်ဖှိၣ်
မၤသကိးယုာ်တၢ်ဒီးပုၤအါဂၤတဖၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်ဒီးတၢ်
ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီး ကြိဆၢကဟုကယာ်က့ၤဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျူ အခွဲးအယာ်တဖၣ်
ဒ်ထံးကီၢ်အပတီၢ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အပတီၢ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီး
ကားဒီးန့ၢ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်အံၤန့ၢ်လီၤ.

အဆာဒိန်(၂)

(၁)ထံကီၢ်စုၣ်စုၣ်အပဒိန်ပပှၢ်တဖၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးမူဒါစုၣ်စုၣ်လၢ ကဒိတဒါကဟုကယၢ်ဒုးဂုၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီး ဒုး ကဲထီၣ် လိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယး ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ် ထံးတၢ်သဘျူအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် ခိဖျိတၢ် ဆၢတံၢ်ဟ်လ ၀၂တၢ်ဖံးတၢ်မၤအတီၤပတီၢ်လၢအလိၣ်တဖၣ် န်သိးကဒုးလိၣ် ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကညီဂ့ၢ် ဝိတကပၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်, လၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဂ့ၢ်ဝိတကပၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်, လၢထံၣ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သဲးဂ ၂ဝိတကပၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီးလၢ ဂ့ၢ်ဝိတၢ်အိၣ် သးလၢအဂၤတဖၣ် အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၢ်ကိးဂၤဒဲးစုၣ်စုၣ် လၢအအိၣ်လၢ ထံကီၢ်တၢ်ပြၢတၢ်ပြးအဖီလၢတဖၣ်, န် နီၢ်တဂၤစုၣ်စုၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၢ်, န်ပှၢ်အါဂၤဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်န်အဖုအကရၢအသိးမ့ၢ်ဂ့ၢ်, န်သိးကဒိးန့ၢ်ဘၣ် နီၢ်နီၢ်တၢ်ခွဲးတၢ် ယၢ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျူတဖၣ်အဂီၢ်, ထံကီၢ်ပဒိန် ပပှၢ်တဖၣ်ကဘၣ်ဒိသဒါ ကဟုကယၢ်န့ၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ် န်တၢ်ဘျူသဲးစးအသိးန့ၣ်လီၤ.

(၂)ထံကီၢ်စုၣ်စုၣ်အပဒိန်ပပှၢ်တဖၣ်န့ၣ် လိၣ်ဝဲလၢကဆၢတံၢ်ဟ်လီၤတၢ်သိၣ်တၢ်ဘျူ, တၢ်ပတၢ်ဆုၢ်အတၢ်ရဲၣ် တၢ် ကျဲၤတဖၣ်ဒီး တၢ်ဖံးတၢ်မၤအပတီၢ်လၢအဂၤတဖၣ် န်သိးကကဲထီၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤလီၤတၢ်လီၤမံတဖၣ် လၢတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်ဒီး တၢ်သဘျူအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်လၢ အဘၣ်တၢ်ဟ်ဖျိထီၣ်လၢ လံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအံၤအပူၤအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိန်(၃)

ထံလိင်ကိစ္စပူအတတ်သိပ်တတ်သိတဖန်နှင့် ကဘဉ်မှတ်တတ်လ၊
 အဖိးမံလိင်အသးဒီး တတ်ဂုတ်တတ်ကျိတဖန်လ၊ အ ဘဉ်တတ်ဟ်ဖျါထီဉ်လ၊
 ဘိမုာ်စာဖိဉ်ကရ၊အလံာ်တတ်အာဉ်လိတူာ်လိင်အပူ၊နှင့်လိ၊ တကးဒ်ဘဉ်
 ပု၊ဟိဉ်ခိဉ်ဖိ အတတ်ခွဲးတတ်ယာ်ဒီး ဂံာ်ခိဉ်ထံးတတ်သဘျုးခွဲးယာ်တဖန်
 လ၊ အဘဉ်ထွဲးဒီး ဟိဉ်ခိဉ်ဒီးဘဉ်ကဒဲကဒဲ အတတ်မ၊မုဒါ တဖန်နှင့်
 ကဘဉ်ဖိးမံလိင်သးဒီး ထံကိာ်ဝဲနှင့်ပု၊ကညိတတ်ခွဲးတတ်ယာ်ဒီး ဂံာ်ခိဉ်
 ထံးတတ်သဘျုးအခွဲးအယာ်တဖန် လိ၊ တတ်သိဉ်တတ်သိတဖန်အံ၊
 ကဘဉ်မှတ်တတ်မ၊ကထီဉ်တတ်သိဉ်တတ်သိအတကူာ်လ၊ တတ်ဒုးလ၊ထီဉ်
 ပု၊ထီဉ်ဒီးခွဲး ယာ်လ၊ ကနံာ်ဘဉ်ဟိဉ်ခိဉ်ဖိအတတ်ခွဲးတတ်ယာ်ဒီး
 ဂံာ်ခိဉ်ထံးတတ်သဘျုးအခွဲးအယာ်တဖန်နှင့်လိ၊ လ၊တတ်မ၊လ၊
 ထီဉ်ပု၊ထီဉ်တတ်ခွဲးတတ်ယာ်တဖန်ဒီး တတ်သဘျုးအခွဲးအယာ်တဖန်
 လ၊ တတ်ဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲလ၊ လံာ်တတ်ဘိးဘဉ်ရ၊ လိ၊အံ၊အဂီာ်
 ဘဉ်ပညိဉ်ယိ၊ဆူတတ်သိဉ်တတ်သိတတ်ဘျုးတဖန်အံ၊ အတတ်ဒိဉ်
 ထီဉ်ထီထီဉ်, တတ်ကဟုကယာ်ကု၊ဒီး အတတ်ဘဉ်ဘျုးဘဉ်ဖိဉ်
 တု၊လိ၊တိ၊လိ၊အဂီာ်လိ၊

အဆာဒိန်(၄)

လံာ်တတ်ဘိးဘဉ်ရ၊လိ၊အဝဲအံ၊ တတ်တဘဉ်သူအိ၊အိဉ်ဒီးတတ်ပညိဉ်
 ထီဒါ(မုတုမာ်) သူအိ၊လ၊ အတဘဉ်ကျဲအပူ၊
 ထီဒါဘိမုာ်စာဖိဉ်ကရ၊အလံာ် တတ်အာဉ်လိတူာ်လိင်(မုတုမုာ်)
 ဟိဉ်ခိဉ်ဒီးဘဉ်အလံာ်တတ်ဘိးဘဉ်ရ၊လိ၊ဘဉ်ထွဲ ဟိဉ်ခိဉ်

ဖိတ်ခွဲးတၢ်ယၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီၤဒါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် လၢအပၣ်ထွဲဟီၣ်
ခိၣ်ဘီမ့ၢ်အလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လီၤ ဒီး တၢ်ဆၢတဲာ်တဖၣ်ဘၣ်ဃး
လၢလီၤကဝီၤတဖၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဘၣ်.

အဆၢဒိၣ်(၅)

လၢတၢ်ဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီး ကဟုကယၢ်ဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျူအခွဲးအယၢ်တဖၣ်အဂီၢ်,
ပှၤကိးဂၤဒဲး, ဒ်နီၢ်တဂၤစုာ်စုာ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်တၢ်ပာ်ဖှိၣ်
မၤသကိးယုာ်တၢ်လၢပှၤဂၤအသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢထံကီၢ်အပ တီၢ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်
ဘီမ့ၢ်အပတီၢ်-

အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ-

(က)ကကၢၤဖှိၣ်ရိဖှိၣ်ဒီးထံၣ်လိာ်သကိးသးလၢ တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အပူၤလီၤ.

(ခ)ကဒုးကဲထီၣ်, ပၣ်ယုာ်သကိးဒီး မၤသကိးယုာ်တၢ်လၢ
တၢ်ကရၢကရိလၢအမ့ၢ် ပဒိၣ်အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် အပူၤ,
ကရၢစိမ့တမ့ၢ်ကရၢတဖၣ်အပူၤလီၤ.

(ဂ) ကဆဲးကျိးတၢ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢအမ့ၢ် ပဒိၣ်
အတၢ်ကရၢကရိမ့တမ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢ ကဆဲးကျိး
မၤသကိးတၢ်ဒီးပဒိၣ်တဖၣ်လီၤ.

အဆာဒိဉ်(၇)

ပှါကိးဂါဒဲး, င်နီၢ်တဂါစုၣ်စုၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှါဖှိၣ်သကိးယုၣ်တၢ်ဒီး
 ပှါအါဂါတဖၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢ ကဒုးအိၣ်
 ထီၣ်ဒီးတၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဆိကမိၣ်ဆိကမးဒီး တၢ်သိၣ်
 တၢ်ဘျါလၢအသိတဖၣ် ဘၣ်ထွဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ဒီး
 ဆိၣ်ထွဲဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါပှါအါဂါတဖၣ်လၢ ကတူၢ်လိာ်တၢ်ဆိကမိၣ်
 အသိတဖၣ်အံၤန့ၣ် လီၤ.

အဆာဒိဉ်(၈)

(၁) ပှါကိးဂါဒဲး, င်နီၢ်တဂါစုၣ်စုၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှါဖှိၣ်
 သကိးယုၣ်ဒီး ပှါအါဂါတဖၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ
 ကပၣ်ယုၣ်ဝဲလၢ အကစၢ်အထံကီၢ်ပဒိၣ်အပူၤလုၤတက့ၤတအိၣ်ဒီး
 တၢ်နီၤဖးတၢ်ဆိၣ် တံၢ်မၤန့ၤ တကးဒ်ဘၣ်, အိၣ်ဒီးခွဲးယၢ်လၢ
 ကပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤလၢ ကမျၢၢ်ဂ့ၢ်ဝိအ ပှါန့ၣ်လီၤ.

(၂) လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ်အကျါ အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ
 ကတီၢ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဝဲၣ်ဖးနီၤဖးဒီး တၢ်ဟ့ၣ်
 ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဘၣ်ဃး ကမျၢၢ်ဂ့ၢ်ဝိဆူပဒိၣ်, ပပှါအတၢ်မၤလီၢ်,
 တၢ်ဖံးတၢ်မၤအလီၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကရၢက ရိတဖၣ်-
 င်နီၢ်တဂါစုၣ်စုၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်ပှါဖှိၣ်မၤသကိးယုၣ်ဒီး
 ပှါဂါတဖၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တီၢ်ဖျါထီၣ်ဒ်သိးတဖၣ် အတၢ်ပညိၣ်
 မ့ၢ်ဒ်သိး တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အံၤ အတၢ်ဖံးတၢ်မၤကလဲၤထီၣ်

လဲလဲအင်္ဂါတကးဒ်ဘၣ် ဒ်သိးကဒုးပလီၢ်ပဒီပုၤလၢ တၢ်ထံၣ်အသနၢၣ် တခါဂ့ၤတခါဂ့ၤလၢ အတြီၤမၤ တံၣ်တံၣ် တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အကျဲၤ တၢ်ကဟုကယၢ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ညါမၤနီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျၢအခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၉)

(၁) ဒ်လံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်အခဲအံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲအသိး, လၢတၢ်တူၢ်လိာ် ဒီးမၤထွဲတၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်, ပၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်ဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီး ကဟုကယၢ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ်အဂီၢ်, ပုၤကိးဂၤဒီး, ဒ်နီၢ်တဂၤစုာ်စုာ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ဖိၣ်သကိးယုာ်တၢ်ဒီး ပုၤအါဂၤတဖၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါအီၤလၢ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်အံၤဒီး, အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘျူးတၢ်ဖိၣ်တုၤလီၤတၢ်
၀၁လီၤ ဒိဖျိစုာ်အိၣ်လိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ခွဲးယၢ်လၢတၢ်ကဒီးသဒၢန့ၢ်အီၤလၢ တၢ်မၤတရီၤတပါတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၂) လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ပုၤတဂၤဂ့ၤတဂၤဂ့ၤ လၢအဘၣ် တၢ်မၤတရီၤတပါ အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးခွဲး ယၢ်လၢ ကလိာ်ကွီၢ်ဒိဖျိပုၤတဂၤဂၤ မ့တမ့ၢ်ပုၤလၢအဟံးမူဒါလၢသဲးစး တၢ်ဘျၢအကွီၤပုၤတဂၤ အတၢ်မၤစၢၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ်ကွီၢ်အံၤ တၢ်ကဘၣ်သမံသမိးအီၤတဘျီယီၤ ဒ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါနၢ်ဟူ ကမျၢၢ်အက့ၢ်အဂီၢ်အသိး လၢပုၤအိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ အဘၣ်တၢ်ကရၢကရီထီၣ်အီၤ ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢအသိး(မ့တမ့ၢ်)ပုၤစံၣ် ညီၣ် တံာ်တၢ်အဖုကရၢလၢ အသ့ဝဲဘၣ်ဝဲလၢ ကစံၣ်ညီၣ်တံာ်တၢ်လၢ

တၢ်သဘျုးဒီး တကွၢ်ဒိၣ်ဆံးအါစ့ၤတၢ်ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ
ကဟံးန့ၢ်ဂ့ၢ်ဝီ ဒ်တၢ်လၢ အကြးဝဲဘၣ်ဝဲအသိးတဖၣ်
အမဲၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤ ဂၤလၢ အဘၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါအီၤ
လၢနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီး တၢ်သဘျုးအခွဲးအယၢ်န့ၣ်.
ပုၤစံၣ်ညီၣ် တၢ်အဖုကရၢအံၤ ကဘၣ်ဆၢတဲာ်န့ၢ်တၢ်လၢ
တၢ်တီတၢ်လီၤအကျဲ ဒ်သိးပုၤအံၤကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လိးက့ၤ
အီၤအဂီၢ်လီၤ. တၢ်စံၣ်ညီၣ်တဲာ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်လိးက့ၤတဖၣ်
အံၤ တၢ်ကဘၣ်မၤလၢမၤပဲၤန့ၢ်အီၤတဘျီယီ တအိၣ်
ဒီးတၢ်ချူးခံးနိးသးနိတမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၃) ဒ်န့ၣ်အသိး, ပုၤကိးဂၤဒဲး, ဒ်နီၢ်တဂၤစုၣ်စုၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ဖိၣ်
သကိးယုၣ်တၢ်ဒီးပုၤအါဂၤအသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ-

(က) အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဆိးထီၣ်တၢ်ပၤတၢ်ပြးပဒိၣ်
တဖၣ်, ပုၤခိၣ်ပုၤနၢ်တဖၣ် အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီး တၢ်သိၣ်
တၢ်ဘျုးတဖၣ်လၢ အမၤတရီၤတပါဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ဒီး
ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျုးအခွဲးအယၢ်တဖၣ် ခိဖျိ တၢ်တီၢ်ထီၣ်
လံာ်ပတံ တၢ်မ့တမ့ၢ်ခိဖျိကျဲအဂၤလၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲ
ဆူပုၤလၢအသ့အဘၣ်ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ် ကမိၤလၢ
ထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤ တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဘၢဇိၤကီၢ်ဇိၤ လၢတၢ်ရဲၤကျဲၤပၤဆ့ၤ
တၢ်ဂ့ၢ်ဝီတကပၤဒီးပုၤတဖၣ်လၢ အ အိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ
အဘၣ်တၢ်ကရၢကရီထီၣ်အီၤ ဒ်ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျုးအသိး
အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအန့ၢ်စိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်အံၤ ကြးလၢကဘၣ်
ဟံးန့ၢ်ဂ့ၢ်ဝီတုၤလီၤတီၤလီၤလၢ တၢ်ဆိးထီၣ်တဖၣ်အံၤအဖီ ခိၣ်,
တအိၣ်ဒီးတၢ်ချူးခံးနိးသးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ခ) ခွဲယှက်လက်ထပ်ခိုကန့် တာသမံသမိးပှလလ၊ ရှုလတု၊ ကမျှါအတာခိုကန့်တဖှခိး တာဟှာ်တာ စံာ်ညိာ်အကျါအကျဲ တဆိဘာ်တဆိ၊ န်သိးကသုဟ်ဖျါထီာ်နီာ်ကစာ် အတာဆိကမိာ် ဆိကမးဘာ်ယးခိး တာစံာ်ညိာ်တာ်တဖှလ၊ အဘာ်တာဆါတာ်အီ၊ န်ထံလီာ်ကီာ်ပှ တာသိာ်တာသီအသိးတဖှခိး န်ဟီာ်ခိာ် နီဘှာ် အတာဖံးတာမ၊အကျါအကျဲတဖှအသိးန့ာ်လီ၊

(ဂ) လ၊တာ်ကဟုကယာ်က့၊ဟီာ်ခိာ်ဖိအခွဲးအယာ်ခိး ဂံာ်ခိာ် ထံးတာ်သဘျူအခွဲးအယာ်တဖှအဂီာ်၊ ခွဲယှက် လ၊ကဟှာ် ဆိာ်တာ်မ၊စ၊လ၊ အပတီာ်ထီာ်ဘးလ၊ အယူယီာ်လီ၊ပလီာ်ခိး တာ်သိာ် တာ်သီမုာ်ဂု၊ တာ်ဟှာ် ကူာ်ဟှာ်ဖးခိး တာ်မ၊စ၊လ၊ကျဲအဂ၊တဖှ န်အကြားအဘာ်အသိးမုာ်ဂု၊

(ဃ) န်န့ာ်အသိး၊ န်ထံကီာ်ကဒဲကဒဲအလံာ်တာ်အာ်ာ် လီ၊တူာ်လီာ်ခိး တာ်မ၊အကျါအကျဲတဖှအသိး ပှ၊ကိး ဂ၊ဒဲး၊ န်နီာ်တဂ၊စှာ်စှာ်အသိးမုာ်ဂု၊ လ၊တာ်မ၊သကိးတာ်ခိးပှ၊ဂ၊တဖှ အသိးမုာ်ဂု၊ အိာ်ခိးတာ်ခွဲးတာ်ယာ် လ၊ ကဆဲးကျိာ်မ၊သကိးတာ်၊ တအိာ်ခိးတာ်နိးတာ်ဘျး၊ ယုာ်ခိးထံကီာ်ဘီမုာ်အတာ်ကရ၊ကရိတဖှ လ၊ အ အိာ်ခိးတာ်သုတာ်ဘာ်လီ၊ဆိလ၊ ကမ၊လ၊မ၊ပှ၊တာ်မ၊တဖှန့ာ်လီ၊ အိာ်ခိးတာ်ခွဲးတာ်ယာ်လ၊ ကဆိက မိာ်ထံခိး ဟံးန့ာ်တူာ်လီာ်တာ်ဆဲးကျိးတဖှလ၊ အဘာ်ယးတာ်ဂုာ်တာ်ကျါလ၊ အဘာ်ထွဲးခိးဟီာ်ခိာ်ဖိအခွဲး အယာ်ခိး ဂံာ်ခိာ်ထံးတာ်သဘျူအခွဲးအယာ်တဖှန့ာ်လီ၊

(င) ထံကီာ်ပခိာ်တဖှန့ာ် တာ်မ၊တရိတပါဟီာ်ခိာ်ဖိအခွဲးအယာ်ခိး ဂံာ်ခိာ်ထံးတာ်သဘျူအခွဲးအယာ် ဖဲတာ် လီာ်ကဝီ၊လ၊

အတံပတံပြးအဖီလံအပူမုအိဉ်ထီဉ်တမံလံလံးဒီး
ကဘဉ်လူယုသမံသမိးက့တဘျီ ဃီ(မ့တမု)ဟ့ဉ်လီတံအုဉ်ကွီလံ
လူကွီယုသ့ဉ်ညါထံတံဂံတဖဉ်န့ဉ်လီ.

အဆါဒိဉ်(၁၀)

ပုတဂါလံလံ တဘဉ်မါတရီတပါဟီဉ်ခိဉ်ဖိအခွဲးအယံးဒီး ဂံခိဉ်
ထံးတံသဘျုခွဲးယံတဖဉ်ဘဉ်.

တံသုတကဲထီဉ်အသးလံ အမါကမဉ်ဘဉ်တံခီဖျိလံ တံအိဉ်
အသးအယံ (မ့တမု)လီတူလီကံလံ ကပလီသးဒ်သိး
တံမါတရီတပါခွဲးယံတဖဉ် အသုတကဲထီဉ်အသးတဂုအဂီန့ဉ်
လီ. ပုတဂါလံလံ မုလံ အဂုလီဘဉ်တံမါအုဉ်
ကမါတရီတပါတံအခွဲးအယံအယံ, တံဟ့ဉ်အီတံစံဉ်ညီဉ်ဒီး
ဒုးတူတံ တဘဉ်အိဉ်ဘဉ်.

အဆါဒိဉ်(၁၁)

ပုကံးဂါဒဲး, ဒ်နီဉ်တဂါစုဉ်စုဉ်မုဂု, ဟံဖိဉ်
ယုဉ်ဒီးပုအါဂါတဖဉ်မုဂု, အိဉ်ဒီးတံခွဲးတံယံလံ
ကမါ နီကစံတံလုအိဉ်အသးသမူအတံမါ ဒ်တံသိဉ်
တံသီအသိးလီ. လံနီကစံအတံလုအိဉ်သးသမူအ
တံမါအံအယံ, မုဘဉ်ကွီဆါဉ်မဲတံအိဉ်သးလံ
အကမါဘဉ်ဒီးဘဉ်ထံးပုလံအယံအဘျးအသ့ဉ်,

အတိအကျအကျိအကျတဖန်လှ အခွင့်အလမ်းတဖန်နှင့်အတူ
ပျက်စီးမှုအခါ ကတော်သွန်ညှိပတ်ကတော်ခွင့် တော်ယာဉ်တဖန်
အံ့အီး ဂံင်ခိဉ်ထံးတော်သဘျူအခွင့်အလမ်းတဖန်နှင့်လီၤ.
နီၤကစၢ်အတိအကျအကျိတဖန်အံ့ၤ ကတော်လီၤပလီၤလီၤသးအီး
ထံကီၢ်လၢအဘၣ်ထွဲအီးဘီၣ်မုၢ်ထံကီၢ်တော်မၤလီၢ်
တော်မၤအကျိအကျတဖန်လၢ အတီၤပတီၢ်ထီၣ်ဘၣ်တဖန် အတော်သိၣ်
တော်သီၤလၢအဖူးန့ၣ်ပျၢၤတော်လၢ အလီၤဘၣ်အီၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢအိၣ်(၁၂)

- (၁) ပျၢၤကိးဂၤဒဲး, နီၤနီၢ်တဂၤစုၣ်စုၣ်အသိးမုၢ်ဂ့ၤ, ပာ်ဖိၣ်ယုၣ်အီး
ပျၢၤအါဂၤတဖန်မုၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်အီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ် လၢ ကပၣ်ယုၣ်လၢတ
ၢ်ဟူးတၢ်ဂၤထီၣ်အါတၢ်မၤတရီၤတပါ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွင့်အလမ်းအီး ဂံင်ခိဉ်
ထံးတော်သဘျူအ ခွဲးအလမ်းတဖန် လၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အပူၤလီၤ.

- (၂) ထံကီၢ်ပခိၣ်တဖန် အဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ကဟုကယာ် နီၤတၢ်လိၣ်
အိၣ်အသိး ဆူပျၢၤကိးဂၤအဂီၢ်, နီၤနီၢ်တဂၤစုၣ် စုၣ်အသိးမုၢ်ဂ့ၤ,
လၢပျၢၤအါဂၤပာ်ဖိၣ်ယုၣ်လီၢ်သးအပူၤမုၢ်ဂ့ၤ, မုၢ်လၢအလူၤထွဲမၤထွဲဝဲ
တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တ ဖန် နီၤလံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအံၤ
ပာ်ဖျါဝဲအသိးအယိ, တၢ်မၤပျံၤမၤဖူး, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး,
တၢ်မၤဘၣ် ဆၢက့ၤလီၤလီၤမုၢ်ဂ့ၤ, လၢအတမုၢ်လီၤလီၤဘၣ်
မုၢ်ဂ့ၤတဖန်, တၢ်ကွၢ်တလီၤ, တၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤနၢၤအီး တၢ်
မၤတတီၤတလီၤလၢကျိအဂၤတဖန် အသုတကဲထီၣ်အသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(၃) န်န့ၣ်အသိး, ပှၤကိးဂၤဒဲး, န်နီၣ်တဂၤစုၣ်စုၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,
လၢတၢ်ပၢ်ဖှိၣ်ယုၣ်ဒီး ပှၤဂၤတဖၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,
ကဘၣ်တၢ်ကဟုကယၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤ လီၤတၢ်လီၤဆဲး
န်ထံကီၢ်အတၢ်ပၢ်လီၤတၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢအသိး,
တၢ်န့ၢ်လၢပှၤတဂၤဂၤမ့တမ့ၢ် ပှၤတကရၢ်အတၢ်မၢ်ဆူၣ်မၤစိးလၢ
အမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်
ထံးတၢ်သဘျၢအခွဲးအယၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, န်နီၣ်တဂၤမ့တမ့ၢ်
လၢပၢ်ဖှိၣ်လိာ်အသး ဒီး ပှၤအါဂၤတဖၣ်အသိး လၢတၢ်တပၣ်
ယုၣ်တၢ်လၢ ကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်မၤတရီၤတပါ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်
ယၢ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျၢအခွဲးအယၢ်တဖၣ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ
လၢတၢ်ထီၣ်ဒါတၢ်(မ့တမ့ၢ်)တၢ်တြီၢ်ဆၢတၢ်ဟူး တၢ်ဂၤဒီး
တၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ် လၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၁၃)

ပှၤကိးဂၤဒဲး, န်နီၣ်တဂၤစုၣ်စုၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်ပၢ်ဖှိၣ်
ယုၣ်သကိးတၢ်ဒီး ပှၤအါဂၤတဖၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, န်
လံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအဝဲအံၤ အဆၢဒိၣ်(၃) ဟ်ဖျါထီၣ်
အဝဲအသိး, မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်တိာ်ပၢ်လၢ ကမၤဒိၣ် ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီး
ကဟုကယၢ်က့ၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်
ထံးတၢ်သဘျၢအခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ
ကယုၣ်န့ၢ်တၢ်, ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဒီးသုဝဲတၢ်ဂံၢ်ထံးခိၣ်ဘိတဖၣ်လၢ
တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အကျဲ အ ကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၁၄)

ထံကီပခိန်ကဘဉ်ပံးန့မူဒါလ၊ ထံဖိကီဖိလ၊ အအိန်
လ၊အတံပတံပြးအဖိလံတဖဉ် ကအိန်ဒီးတံ သုဉ်ညါနံပာ
အပတီတုလီထီဉ်ဘးလ၊ အဝဲသုဉ်အတံန့ဘဉ်အခွဲအယာဘဉ်ယး
ထံဖိကီဖိဂံဝီ၊ ထံ ရှံကီသဲးဂံဝီ၊ မုာ်ကျီ၁ဝဲကွဉ်ဂံဝီ၊
လ၊တံရလီ၁မသကိးတံဒီး တံဆဲးတံလ၊တကပ၊ ခိဖျိဒူးအိဉ်ထီဉ်
တံသိဉ်တံသီ ဘဉ်ယးတံစံဉ်ညီဉ်ဘ၊ဧကီဧ၊ တံပ၊ဆုာ်ရဲဉ်ကျဲးဒီး
တံမ၊အဂ၊တဖဉ် န်အလီအိဉ်အ သိးန့ဉ်လီ၁။

(၂)ဒ်သိးကမ၊တံမ၊တဖဉ်န့ဉ်အဂီ၁-

(က)ထံကီတံသိဉ်တံသီတဖဉ် တံဘျ၊တဖဉ်ဒီး
တံဂံတံကျီအဂ၊တဖဉ်လ၊ အဘဉ်ထွဲဒီး ထံကီဘီမုာ် တဖဉ်
အတံအာဉ်လီ၁တုာ်လီ၁ဘဉ်ယး ဟီဉ်ခိဉ်ဖိအခွဲအယာတဖဉ်န့ဉ်
တံကဘဉ်ထူးထီဉ်ရ၊လီ၁အီ၁ ဆူ ကမျာ်တဖဉ်အကျီ၁ကု၁လံာ်လံာ်၊

(ခ)ဘဉ်မ၊ဝဲတု၁လီ၁တီ၁လီ၁ ဒ်သိးပု၁ကိးဂ၊ဒဲး ကသုဉ်
ညါဘဉ်လ၊လ၊ဝဲ၁ဒီးတု၁သိးသိး ဘီမုာ်ထံကီလ၊ အအိဉ်
လ၊ဟီဉ်ခိဉ်ဖိအတံခွဲးတံယာ်အတံအိဉ်သးတဖဉ်
အလံာ်တံကွဲးနီဉ်ကွဲးယ၊တဖဉ်၊ ပဉ်ယုဉ်ဒီးလံာ်တံဟ်ဖျါတဖဉ်
လ၊ ထံကီပခိဉ်ဆဲးလီ၁စုမုာ်ဒီး တံဖျါထီဉ်ဆူပု၁ခိးကွာ်ဟီဉ်
ခိဉ်ဖိအခွဲးအယာ် အကရ၊လ၊အဘဉ်တံကရ၊ကရီထီဉ်
အီ၁ ဒ်ထံကီဘီမုာ်ကဒဲးကဒဲးအလံာ်တံအာဉ်လီ၁တုာ်လီ၁လ၊
ဟီဉ်ခိဉ်ဖိ အခွဲးအယာ်တဖဉ် တံကတီ၁တၢဉ်ပိဉ်သကိးတဖဉ်
အတံကွဲးနီဉ်မ၊ယ၊ဖုဉ်တဖဉ်ဒီး လံာ်တံဟ်ဖျါထီဉ် တ

ဖှ်လၢ အဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤလၢ ပှၢခိးကွၢ်ဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ဂ) န်သိးတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤလၢ ထံကီၢ်ပခိၣ်
အတၢ်ပၢတၢ်ပြးအဖိလၢ်တဖၣ်အပူၤ, ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ခိး
ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျူအခွဲးအယၢ်တဖၣ် ကခိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ခိး
တၢ်ကဟံးယၢ်ကဂၢၢ်ကျၢၤအီၤအဂီၢ် ထံကီၢ်ပ ခိၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်
ကွီၤခိး ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤမူဒါခိၣ်လၢ အိၣ်ခိးကွၢ်တၢ်, ပှၢတဖုလၢအဘၣ်
တၢ်ဟ့ၣ်လီၤမူ ဒါဘၣ်ယး ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ်ဆိၣ်
ထွဲမၤစၢၤလၢတၢ်ကဲထီၣ် ကရၢကရိထီၣ်ခိး နုးအိၣ် ထီၣ်ထီၣ်ပခိၣ်
အတၢ်ကရၢကရိလၢအဂၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢခိၣ်(၁၅)

ထံကီၢ်ပခိၣ်န့ၣ် အမူဒါအိၣ်ဝဲလၢ ကတိစၢၤမၤစၢၤတၢ်လၢ
တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်မၤလိဘၣ်ယး ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲး အယၢ်ခိး
ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သဘျူအခွဲးအယၢ်တဖၣ်လၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်
သ့အတီၤကိးပတီၢ်ဒဲး တကးနဲဘၣ်, ဘၣ်မၤဝဲလီၤတၢ်လီၤဆဲးနဲသ
တၢ်မၤလိအကံၢ်အစီၤနီၢ်နီၢ် ဘၣ်ယးဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ်
တၢ်ကဒုးပၣ် ယုၣ်အီၤလၢ တၢ်သိၣ်လိအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤတဖၣ်
လၢအမ့ၢ်ပီၢ်ရိတၢ်မၤလိ ပှၢမၤလၢမၤပွဲၤထီၣ်တၢ်သိၣ် တၢ်သီတဖၣ်
အတၢ်မၤလိ, သုးတၢ်မၤလိခိး ကမျၢၢ်တၢ်ဆဲးကျိးခိၣ်
န့ၣ်တၢ်မၤလိတဖၣ်အပူၤလီၤ.

အဆာဒိဉ်(၁၆)

နီၢ်တဂၢၤစ့ၢ်စ့ၢ်တဖၣ် တၢ်ကရၢကရိလၢအတမ့ၢ်ပဒိဉ်
 အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒီး တၢ်ကရၢကရိအဂၤလၢ အ
 ဘၣ်ထွဲလိာ်သးတဖၣ်န့ၣ်, န်အမ့ၢ်ပှၤတဖၣ်လၢအအိဉ်ဒီးတၢ်မၤအကါဒိဉ်
 လၢ ကမၤအါထီဉ်, ဒုးရၤလီၤအါ ထီဉ်ကမျၢၢ်အတၢ်သ့ၣ်
 ညါန့ၢ်ပၢ်ဒီး တၢ်ဆိကမိဉ်ဆိကမးတဖၣ်လၢ အဘၣ်ဃးဒီးဟီဉ်
 ခိဉ်ဖိအခွဲးအယာ်ဒီး ဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်သဘျူအခွဲးအယာ်တဖၣ်
 ခိဖျိတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ် န်အမ့ၢ်တၢ်ကူဉ်ဘၣ်ကူဉ်သ့, တၢ်သိဉ်လိအ
 တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်, တၢ်ကွၢ်ယုသ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် တၢ်တဖၣ် တကးဒ်ဘၣ်
 အိဉ်စ့ၢ်ကိးဒီးမူဒါလၢ ကသ့ၣ်ထီဉ် ဘျီထီဉ်န့ၢ်တၢ်န့ၢ်ပၢ်လိာ်သး,
 တၢ်ဝံသးစူၤ, တၢ်ယုတၢ်ဖိးဒီး တၢ်မုာ်တၢ်ခုဉ်လၢ ထံကီၢ်ကဒဲကဒဲ,
 လၢကလုာ် န့ၣ်ကဒဲကဒဲဒီး တၢ်ဘူဉ်တၢ်ဘါကဒဲကဒဲအဘၣ်စၢၤ
 အသိး, အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်သးဒီးပလီၢ်သးထီ ဘိလၢ တၢ်အိဉ်
 အသးလီၤဆီအကလုာ်ကလုာ်လၢ ပှၤတဝၢ်ဖိအတၢ်ကရၢကရိဒီး
 န့ၣ်ဖိသဝီဖိကမျၢၢ်တဖၣ် လၢ အဝဲသ့ၣ်လဲၤဆီလီၤဘျီလီၤ
 အတၢ်ဖံးတၢ်မၤအလီၢ်အကျဲန့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိဉ်(၁၇)

တၢ်လူၤထွဲမၤထွဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်ဒီး တၢ်သဘျူအခွဲးအယာ်တဖၣ်
 န်လံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအံၤ ပာ်ဖျါ ထီဉ်ဝဲအသိး, ပှၤကိးဂၤဒဲး,
 န်နီၢ်တဂၢၤစ့ၢ်စ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်ဟံးဖိဉ်ယုာ်ဒီး ပှၤအါဂၤတဖၣ်
 မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ပညိဉ် လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘါလၢ တၢ်သ့ၣ်

ညါပတ်ကဲပှၤဂၤတဖၣ်အခွဲးအယၢ်ဒီး တၢ်သဘျုအခွဲးအယၢ်တဖၣ် တၢ်သ့ၣ် ညါပတ်ကဲအဂီၢ် လၢဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် အပှၤတၢ်ဖိဝဲ တဖၣ် အတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ်, ဒူသဝီတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၤ, လုၢ် လၢသကဲၣ်ပဝး တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အဂီၢ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် အံၤ မၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုလိာ်သးဒီး ထံကီၢ်ဘီ မုၢ်ကဒဲကဒဲ အတၢ်ဖိးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲတဖၣ်မုၢ်ဝံၤမး ဘၣ်မၤနီၣ်တၢ်အဆၢလၢ တၢ်လူၤထွဲပိာ်ထွဲ, မၤထွဲ တၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၁၈)

၁.ပှၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဟံးန့ၢ်မူဒါလၢ ပှၤတၢ်ဖိဝဲပှၤ, လၢပှၤတၢ်ဖိဝဲအဂီၢ် ဖဲလၢနီၣ်ကစၢ် လုၢ်လၢသကဲၣ်ပဝးတဖၣ် ကဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ် လၢလၢပှၤပှၤသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂.ပှၤတၢ်ဂၤစုၣ်စုၣ်, ပှၤအဖုအကရၢတဖၣ်, တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒီး တၢ်ကရၢကရိလၢအတမ့ၢ် ပဒိၣ်အတၢ်က ရၢကရိတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤတဖၣ် လၢ အပၣ်ယုာ်ဝဲ အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးမူဒါလၢအရူဒိၣ်တဖၣ်-လၢတၢ်ပၤယၢ် ကဟု ကယၢ်က့ၤ ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်အခွဲးအယၢ်, လၢတၢ်မၤဒိၣ် ထီၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ် သဘျုအခွဲးအယၢ်တဖၣ်, ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်အပှၤကရၢဖိတဖၣ်, တၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ဘျီထီၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်ဖိးတၢ်မၤ အကျိၤအကျဲတဖၣ် အတၢ်ဒိၣ် ထီၣ်ထီၣ်အဂီၢ်လီၤ.

၃. ပုၤတဂၤစုၣ်စုၣ်, ပုၤအဖုအကရၢတဖၣ်, တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒီး
တၢ်ကရၢကရိလၢ အတမ့ၢ်ပဒိၣ်အတၢ်က ရၢကရိတဖၣ်န့ၣ်
အိၣ်ဒီးမူဒါဒီး အရူဒိၣ်လၢပၣ်ယုၢ်မၤသကိးလၢ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်ဒီး
တၢ်သဘျူအတၢ် ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်လၢ အဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်
အီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘျုးအလံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ဘၣ်ဃးဟီၣ်
ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ်ဒီး လံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လီၤဘၣ်ဃး ဟီၣ်ခိၣ်
ဖိတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်အံၤ ကဒိၣ်ထီၣ် ထီထီၣ်လၢလၢပုၤပုၤလၢ
ပုၤတဝၢအတၢ်အိၣ်မူ, ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘျုးအတၢ်ပတီၢ်အသိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၁၉)

တဂၤဂ့ၢ်တဂၤဂ့ၢ်, တၢ်ကရၢကရိတဖုဖုမ့ၢ်ဂ့ၢ်,
ပုၤအဖုအကရၢတခါခါအကျါမ့ၢ်ဂ့ၢ်, တဘၣ်ပံးန့ၢ်သူကမၣ်
မ့တမ့ၢ် ကျိၣ်ထံကမၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်တဖၣ်လၢ
လံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအဝဲအံၤအပူၤ အိၣ်ဒီးတၢ်တိာ်ဟံၣ်လၢ
ကမၤဟးဂီၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်ဒီး တၢ်သဘျူအခွဲးအယၢ်တဖၣ်
လၢအဘၣ်ထွဲလၢလံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ အံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲန့ၣ်ဘၣ်.

အဆၢဒိၣ်(၂၀)

လံာ်တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါအဝဲအံၤ တၢ်တဘၣ်သူအီၤလၢ ကျဲတဘၣ်
ဘျိးဘၣ်ဒါမ့တမ့ၢ် ကျိၣ်ထံကမၣ်အီၤလၢ ပုၤတဂၤဂ့ၢ်မ့တမ့ၢ်,
ပုၤတဖုကရၢမ့တမ့ၢ် တၢ်ကရၢကရိလၢအတမ့ၢ်ဘၣ် ပဒိၣ်

အတော်ကရားကရိတဖန် အတော် မလေးအထိဒါတော်သိင်္ဂတော်သီတဖန်
လေး ဟိန်ခိန်ဒီဘုန်အလံတော်အာန်လီတူင်လိင်, ဒ်သိးပဒိန်ပပှင်တဖန်
ကဟုန်တော်မလေးလေးအဝဲသုန် အတော်မလေးဒါတဖန်အပူနုန်ဘန်.

